

OPŠTE INFORMACIJE O VOLONTIRANJU

SADRŽAJ

1. O volontiranju i osnovnim vrednostima volontiranja	5
2. Kategorije volontiranja	5
2.1. Generalno	5
2.2. Na osnovu vremenskog okvira	6
2.3. Na osnovu mesta volontiranja ..	8
2.4. Na osnovu uzrasta	8
2.5. Na osnovu znanja i veština koje posjeduju	8
2.6. Na osnovu broja volontera - individualno ili grupno volontiranje	9
2.7. Volonterski kampovi.....	9
2.8. Volonteri podržani od strane poslodavaca	9
2.9. Nezaposleni lica kao volonteri	10
2.10. Marginalizovane grupe kao volonteri.....	10

1. O volontiranju i osnovnim vrednostima volontiranja

Volontiranje se, u najširem smislu, definiše kao neprofitna i neplaćena aktivnost kojom pojedinci ili grupe doprinose dobrobiti svoje zajednice ili društva u celini. Ova aktivnost se javlja u različitim oblicima - od tradicionalnih običaja uzajamne samopomoći (moba), preko organizovanog delovanja zajednice u kriznim periodima, sve do pokušaja pomoći u sprečavanju i zaustavljanju sukoba i suzbijanja siromaštva.

Volontiranje je dio istorije gotovo svake civilizacije. Kako počiva na ideji da globalno ne završava, nego tek počinje sa lokalnim, ono zavređuje i posebnu pažnju. Pažnja koja pravilno usmerena dovodi do širenja pozitivnih ideja i akcija sa lokalnog na istorijski, da ne kažemo civilizacijski nivo.

Volonteri danas igraju važnu ulogu u dobrobiti i napretku u razvijenim zemljama, zemljama u razvoju, kao i unutar nacionalnih ili drugih programa za humanitarnu pomoć, tehničku saradnju i promociju ljudskih prava, mira i demokratije. Ponos i osnova mnogih nevladinih organizacija, javnih institucija, amaterskih i profesionalnih udruženja itd., predstavljaju upravo ljudi koji svoj rad dobrovoljno daju za blagostanje zajednice i društva u kojem egzistiraju.

Treba istaći i da volontiranje ne doprinosi samo društvu i rješavanju problema koji postoje u njemu. Veoma važna karakteristika volontiranja je zasigurno i lični razvoj osobe koja je angažovana kao volonter. Kroz volonterski rad, osobe mogu da razviju samopoštovanje i poštovanje prema drugima, kao i da primjene svoje veštine i znanja kroz različite tipove volonterskih aktivnosti. Pored toga, oni na ovaj način mogu steći i nove veštine i znanja, koji im kao praktično iskustvo u budućnosti mogu povećati šanse za zaposlenje ili društveno ispunjeniji život. Razna istraživanja sprovedena na ovu temu dokazala su da su osobe koje su volontirale ili još uvek volontiraju mnogo fleksibilnije, otvorenije, tolerantnije, humanije i osveštenije nego oni koji nisu društveno angažovani. Bitno je da izgradnja upravo ovih pozitivnih vrednosti među ljudima zasigurno ima dugoročni uticaj – kako na njih same, tako i na razvoj društva u celini.

Na kraju, možemo zaključiti da volontiranje ne daje samo doprinos razvoju društva, nego i razvoju pojedinca, tako da ova simbioza nikada ne prestaje, čime volontiranje i volontiranje dobijaju prefiks pozitivne i jedinstvene aktivnosti u našem današnjem društvu, u kojem još preovlađuju iskrivljene vrednosti.

2. Kategorije volontiranja

2.1. Generalno

Volontiranje je način na koji se građani mogu uključiti u društvo i doprineti promenama u načinu života, kako sopstvenog, tako i života lokalne zajednice. Imajući na umu da svaki koncept ima različite nacionalne i lokalne konotacije važno je pojasniti razliku između pojmova "volontiranje" i "volonterski servis" i glavna pitanja koja se nalaze u pozadini ovih koncepata. Možemo da počnemo od naziva i osvrnemo se na originalnu latinsku reč *voluntas*,

što znači slobodna volja, lični izbor ili mogućnost. "Volontiranje" podrazumeva želju da se ponudi vlastito vreme, napor, veštine i dobra volja za obavljanje različitih zadataka, poput učestvovanja u kampanjama, sakupljanja smeća u parku, pomoć deci u rešavanju domaćih zadataka i sl. Razmotrimo sada reč "servis". Reč je opet latinskog porekla, *servitium*, i znači dužnost, rad, zaposlenje ili posao. Suštinski, ovaj izraz u sebi nosi ideju pružanja nečega nekome u određenom vremenskom periodu i sa prethodno određenim ciljem i uglavnom na obostranu korist aktera. Poput "volontiranja", "volonterski servis" je takođe spontan, zasnovan na slobodnoj volji. Međutim, osim ovih osobina volonterski servis podrazumeva organizovanu aktivnost u određenom vremenskom periodu zasnovanu na sporazumu koji svim uključenim stranama pruža okvir pravila i postupaka koji definišu dužnosti i prava uključenih partnera. Volonterski servis podrazumijeva formalnije određivanje ciljeva i sredstava i zato ga uglavnom organizuju specijalizovane organizacije kojima se ljudi mogu priključiti kako bi ispunili svoje lične želje za volontiranjem.

Profesionalna praksa na univerzitetima, profesionalna asistencija, projekti stipendiranja, itd. su takođe neplaćene aktivnosti ali važno je napomenuti da volonterski rad ima još neke elemente od izuzetne važnosti, pored ovog dela neplaćanja za uslugu, i samo se one aktivnosti koje su slobodnom voljom izabrane od strane pojedinca, smatraju volonterskim aktivnostima. Pored toga, treba istaći i to da civilna služba mladih ljudi u nekim državama ulazi u definiciju volonterskog rada, što nije u duhu volontiranja jer su ljudi u ovom slučaju prisiljeni da biraju između vojne i civilne službe. Dakle, oni nisu svojevolejno izabrali da volontiraju, već civilnom službom zamenjuju vojnu obavezu.

Postoji više klasifikacija volonterskog rada, u zavisnosti od stepena razvoja volontiranja u pojedinim regionima sveta. Postoje različite vrste volontiranja. Neke od njih su podučavanje, pomoć i zbrinjavanje ljudi, a neke su vezane za pitanja životne sredine, administrativni rad, renoviranje i izgradnju infrastrukture, javne kampanje, itd.

U okviru jedne vrste volonterskog programa, volonteri mogu raditi u različitim oblastima ili sa različitim grupama korisnika volonterskih usluga, kao što su marginalizovane grupe, osobe sa posebnim potrebama, mediji, vladine i javne institucije, organizacije koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava, zdravstvom, životnom sredinom, obrazovanjem, itd.

2.2. Na osnovu vremenskog okvira..

Dve glavne vrste volonterskog rada su određene u zavisnosti od vremenskog intervala koji su volonteri spremni da posvete radu na realizaciji volonterskih programa. Prema tome, treba razlikovati *kratkoročno* i *dugoročno* volontiranje.

Kratkoročno volontiranje

Ovaj vid volontiranja podrazumeva uključivanje ljudi koji su spremni da posvete tačno određeno, uglavnom kraće, vreme nekoj ideji ili programu, a uglavnom sa ciljem da njihovo lično učešće u volonterskom programu bude prepoznato i da po završetku datog perioda volontiranja nastavljaju dalje sopstvene aktivnosti u skladu sa trenutnim interesovanjima i željama. Kratkoročni volonteri su angažovani najčešće na period do 3 meseca ili samo u okviru povremenih kratkoročnih aktivnosti organizacija, institucija ili udruženja, uglavnom prilikom realizovanja kampanja, aktivnosti i projekata koji imaju jasno određen vremenski rok.

Bitne karakteristike koje ovaj vid volonterskog rada nosi su:

- kratak vremenski interval angažovanja;
- posvećenost volontera/ki ideji ili programu, ali ne u meri u kojoj je to slučaj kod dugoročnog volontiranja,

- uključenje volontera se uglavnom zasniva na regrutnim kampanjama organizatora volonterskih programa;
- očekivanje jasno definisanog opisa posla, sa naglašenim radnim vremenom i ukupnim trajanjem volonterskog rada;
- interesovanje samo za one poslove koje su primarno u skladu sa ličnim željama i potrebama volontera.

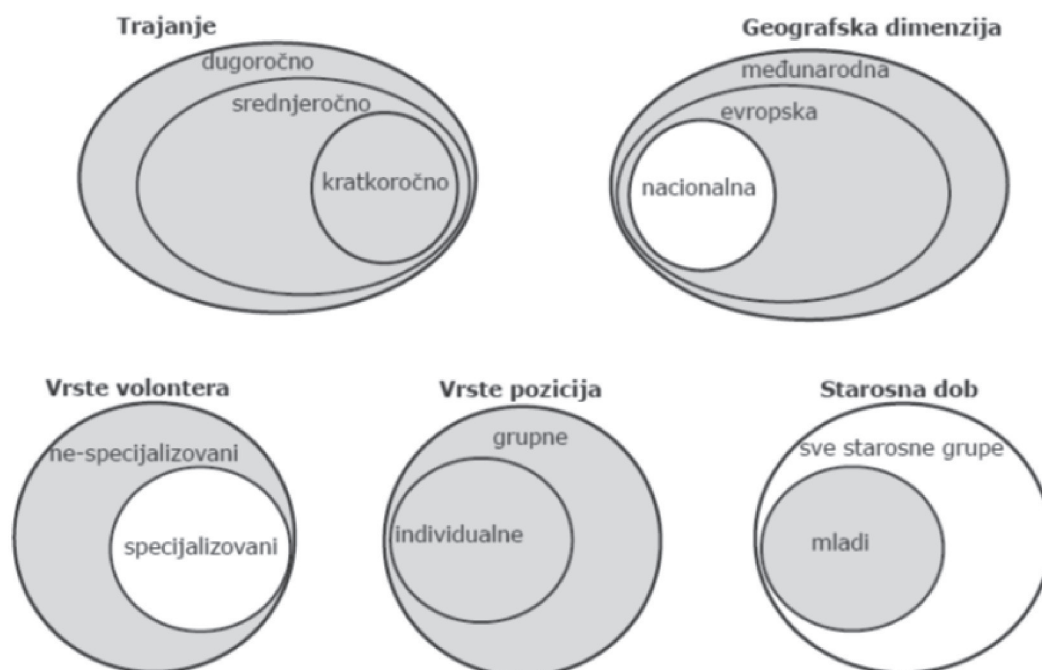
Dugoročno volontiranje

Ova vrsta volontiranja podrazumijeva angažovanje volontera/ki koji posvećuju svoje vreme, znanje i iskustvo nekoj ideji ili programu na dug vremenski period. U ovu grupu se obično ubrajaju ljudi koji su posvećeni ciljnoj grupi volonterskog programa, ili njegovoj samoj ideji, bilo iz privatnih ili humanih razloga.

Bitne karakteristike koje ovaj vid volonterskog rada nosi su:

- posvećenost ideji ili korisničkoj grupi programa;
- uključenje volontera/ki se uglavnom zasniva na ličnoj inicijativi pojedinaca da budu dio programa;
- spremnost da se obavlja većina poslova koji doprinose realizaciji ideje a nisu direktan razlog za njihovo uključenje u volonterski program;
- potreba za prepoznavanjem volonterskog rada i mogućnost za povećanje kako ličnog, tako i programskog učešća u razvoju društva.

Bitno je istaći da se dugoročno volontiranje uglavnom manifestuje kroz rad humanitarnih organizacija, religijskih grupacija i organizacija ili institucija koje rade sa kriznim grupama. Međutim, u poslednjih nekoliko godina, ovaj vid volontiranja je sve više prisutan u različitim oblastima društvenog života, pa čak postaje vidljiv i kroz rad poslovnog sektora u visoko razvijenim zemljama.

Na osnovu nekih postojećih programa (npr. program Evropskog volonterskog servisa, RIVER SEE program, itd.), dugoročnim volonterima se smatraju oni koji na određenim volonterskim aktivnostima volontiraju više od 3 meseca u kontinuitetu, a njihov volonterski rad je uglavnom zasnovan na samoodrživim aktivnostima, koje su vezane za određene promjene u zajednici.

2.3. Na osnovu mesta volontiranja..

Volonteri mogu volontirati na **lokalnom, državnom i međunarodnom nivou**. Osobe koje volontiraju na lokalnom nivou su one koje volontiraju u svojoj ulici, lokalnoj zajednici ili gradu. Ovi volonteri mogu najviše da doprinesu svojim volonterskim radom, jer su već upoznate sa kulturom, tradicijom i ostalim potrebama i problemima svoje lokalne zajednice. Oni su i motivisani da volontiraju da bi doprinali pozitivnim promenama u svojoj lokalnoj zajednici, jer su oni i prvi i poslednji korisnici tih promena.

Volonteri takođe mogu da volontiraju na državnom nivou i to učešćem u volonterskim aktivnostima koje se realizuju u delovima zemlje u kojima oni ne žive ili borave. Ovo volontiranje je takođe interesantno, i to zato što volonteri mogu da razmene pozitivna iskustva i znanja koja donose iz svojih lokalnih zajednica, te ih pri tom pokrenu i šire u drugim lokalnim zajednicama, koje se susreću sa sličnim potrebama i/ili problemima.

Na kraju, volontiranje na međunarodnom nivou je ponajviše fokusirano na vrednosti interkulturnog učenja i razmjene, razmenu iskustava i znanja, te izgradnju međurazumevanja i prihvatanja različitosti među volonterima, najčešće mladima.

Oni koje nećete moći da lako geografski smestite su tzv. **on-line volonteri/ke**. Oni su veoma korisni a mogu biti bilo gde, dok god im je dostupna internet veza! Oni najčešće pomažu u izradi internet stranica, baza, prevodenju ali i planiranjima raznih akcija. Sve više je u javnosti prepoznata važnost društvenih mreža i internet komunikacije za promociju aktivizma i volontiranja i zagovaranja za civilno društvo i teme koje su bitne za obične građane/ke.

2.4. Na osnovu uzrasta

Svako može da volontira - od djece do starijih osoba. Ono što je veoma važno u tom kontekstu je samo da se volonterski programi kreiraju u skladu sa uzrastom, iskustvom i znanjem volontera/ke, ali i u skladu sa potrebama korisničke grupe. Stariji (senior) volonteri najčešće spadaju u grupu tzv. specijalizovanih volontera i to su uglavnom ljudi koji su završili svoju profesionalnu karijeru, ali imaju želju da stečeno znanje prenesu dalje i da na taj način ostanu aktivni u društvu. Sa druge strane, mlađi volonteri/ke često bivaju u grupi nespecijalizovanih.

2.5. Na osnovu znanja i veština koje posjeduju

Zavisno od prethodnog iskustva i znanja volonteri mogu biti **specijalizovani** (u nekoj literaturi profesionalni) tj. oni koji poseduju specifična znanja i veštine, i **nespecijalizovani** volonteri tj. oni koji nemaju mnogo iskustva u radu na određenom polju ili znanja u datoj oblasti. U zavisnosti od svog fokusa, organizacije volonterskog servisa mogu da rade sa nespecijalizovanim volonterima ili profesionalnim volonterima, ili sa obe vrste, kombinujući ih u timovima.

Organizacije koje rade sa volonterima koji imaju određeno profesionalno iskustvo uglavnom rade s odraslima u dugoročnim projektima (npr. Volonteri ujedinjenih naroda - UNV). U grupi

specijalizovanih/profesionalnih volontera se često nalaze i senior volonteri - volonteri koji su završili svoj radni vek (u penziji su), ali imaju specifična znanja koja žele da podele sa ostalima kroz aktivan volonterski angažman (npr. CESO – kandaska asocijacija za razmjenu senior volontera).

Organizacije koje su usmjerene na volonterski servis za mlade kao što je “Youth Action for Peace” ili “International Cultural Youth Exchange” uglavnom su otvorene za učesnike/ce bez određenih profesionalnih vještina. Zapravo, oni koriste volontersku službu kao sredstvo za sticanje vještina i iskustva u određenoj oblasti istovremeno dajući i doprinos projektu.

2.6. Na osnovu broja volontera - individualno ili grupno volontiranje

Volonterske pozicije mogu biti kreirane za angažovanje pojedinačnih volontera/ki, za rad timova volontera/ki ili pak grupno volontiranje (poput volontiranja na volonterskim kampovima). U okviru grupnog volontiranja pružaju se i posebne mogućnosti za tzv. porodično volontiranje, kada celokupne porodice volontiraju na realizaciji nekih programa. Ono što je važno jeste odrediti u odnosu na motivaciju volontera/ke i njegov psihološki profil, koja vrsta volontiranja mu/joj odgovara, i nikada ne napraviti grešku da nekom volonteru/ki koji je došao da volontira da bi bio dio tima, grupe, ostvario socijalne kontakte, date poziciju koja podrazumeva individualan rad ili slično.

2.7. Volonterski kampovi

U okviru grupnog volontiranja posebno treba izdvojiti volonterske kampove. Volonterski kamp je oblik kratkoročnog volontiranja u zajednici u trajanju od deset dana do četiri nedelje, u kojoj učestvuje grupa od 5 do 20 volontera/ki. Grupe su najčešće sačinjene od volontera/ki iz različitih zemalja. Kampovi su, po pravilu, predviđeni za sve osobe koje žele na bilo koji način da doprinesu razvoju zajednice u kojoj se aktivnosti odvijaju, a istovremeno nude i pozitivna i praktična iskustva kroz druženje ljudi iz različitih zemalja i kultura. Opšti ciljevi svih kampova, bez obzira na tematiku, su: razbijanje predrasuda i stereotipa, unapređivanje tolerancije i razumjevanja. Većina kampova ima poseban cilj ili zadatak koji treba da se ispuniti za vreme trajanja projekta. Ukoliko volonterski centar, u saradnji s lokalnom zajednicom, želi da organizuje volonterski kamp, potrebno ga je oglasiti kako bi se regrutovali i međunarodni volonteri i to oglašavanje, tj. regrutacija se sprovodi preko mreže međunarodnih volonterskih organizacija koje organizuju volonterske kampove i razmjenjuju volontere (Service Civil International i/ili Alliance of European voluntary Service Organizations).

2.8. Volonteri podržani od strane poslodavaca

Mnoge firme, naročito međunarodne kompanije, imaju razvijene programe društveno-odgovornog poslovanja (DOP, na engleskom CSR – Corporate Social Responsibility), u okviru kojih mogu postojati i programi koji podržavaju korporativno volontiranje – tj. volontiranje zaposlenih za zajednicu. Karakteristično za ovu grupu volontera je to što su uglavnom profesionalno angažovani u okviru svojih kompanija, organizacija, itd., ali su stimulisani od strane poslodavca da određeni vremenski period posvete volonterskom radu u onim oblastima u kojima mogu dati svoj doprinos razvoju društva. Na ovaj način se ostvaruje dobrobit za zajednicu, ali i gradi pozitivan imidž kompanije/firme, dok se paralelno ostvaruju i pozitivni

efekti u izradnji timskog duha u samoj firmi/kompaniji kao i unapređenje međusobnih odnosa zaposlenih.

2.9. Nezaposleni lica kao volonteri

Ovo je posebna kategorija koja se izdvaja zbog specifičnosti svog položaja u društvu. Pripadnici ove grupe tretiraju volonterski rad kao mogući most za unapređenje ličnih znanja i kapaciteta, i shvataju volontiranje kao međukorak na putu ka profesionalnoj karijeri, u istoj ili nekoj drugoj oblasti. Volontiranjem oni ostaju radno aktivni, uključeni u društvena dešavanja, ostvaruju kontakte važne za lični ali i profesionalni razvoj i na taj način povećavaju svoju kompetitivnost na tržištu rada.

2.10. Marginalizovane grupe kao volonteri

Pripadnici/e marginalizovanih grupa kroz volonterski rad mogu učini dosta na polju povećanja svoje društvene uključenosti. Kroz programe kreirane za pružanje podrške ili samopodrške, kao i sve druge vrste volonterskih programa (ekoloških, umetničkih, itd), oni preuzimaju odgovornost za svoj život, uzimaju kormilo u svoje ruke, i javljaju se kao nosioci programa i promena, kao davaoci a ne samo kao korisnici različitih servisa tj.usluga.

Dakle, ovo su samo neke od vrsta volonterskog rada koje su najprepoznatljivije kako u razvijenim društvima, tako i u zemljama u kojima je institucionalizovani volontiranje još uvek u začetku, ali volontiranje je polje koje se konstantno razvija i stalno se dešava nešto novo.

